

B17

3735p

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. Драгоманова

ВАН ЦЯНЬШУ

УДК 37.016:78 37.091

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ
ПІДГОТОВКИ

13.00.02 – «Теорія та методика музичного навчання»

АВТОРЕФЕТАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

王建樹

Київ - 2013

9912

НБ НПУ ім. М.П. Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор
КУНЕНКО Людмила Олександрівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, Інститут мистецтв
професор кафедри теорії та методики
музичної освіти, хорового співу і диригування.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
ЕРЕМЕНКО Ольга Володимирівна,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка,
професор кафедри вокального мистецтва;

кандидат педагогічних наук, доцент
ЧУРІКОВА-КУШНІР Ольга Дмитрівна,
Луганський національний університет,
Інститут культури і мистецтв
імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри співів і диригування.

Захист відбудеться "9" жовтня 2013 р. о 16.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 6 вересня 2013 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В. Козир

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Характерною ознакою сучасного культурно-освітнього процесу в Україні є глобалізація, інтернаціоналізація та трансформація культурних надбань і науково-технічних досягнень у міжнародний освітній простір. Адже стрімкі інтеграційні процеси вимагають від сучасної системи вищої освіти озброїти її випускників комплексом синтезованих знань кращих культурних традицій інших народів світу з метою їх адаптації до національних традицій певної країни та використання педагогічного досвіду в різних формах педагогічної практики. Унікальність обміну культурними надбаннями кожного соціуму стає закономірністю міжнародних демократичних відносин, що дає можливість інтегрувати в єдиний культурно-освітній простір, обмінюватись знаннями в різних галузях науки і мистецтва, стає додатковим соціально-економічним ресурсом та фактором нарощування духовного потенціалу суспільства, прогресивною формою розвитку кожної високоосвіченої особистості й вчителя музики зокрема.

Модернізація системи сучасної освіти орієнтується на європейські стандарти, в зв'язку з чим особливу актуальність набуває досвід фахової підготовки майбутніх учителів у сфері музичного мистецтва. Основними факторами, що вплинули на пріоритетні напрямки модернізації вітчизняної освіти є: входження України в європейський освітній простір із збереженням кращих надбань національної системи освіти, загальні процеси культурної глобалізації, яку загалом зумовлюють прискорені темпи розвитку сучасних інформаційних технологій. Якщо зміст духовної культури складають естетичні і моральні цінності суспільства, то музика, а саме вокальне мистецтво, є художньо-інтонаційним засобом вираження цих ціннісних орієнтацій. Тому формування вокально-виконавської культури студентів є актуальним завданням музично-педагогічної освіти і важливою умовою розвитку їх духовності.

У науково-методичній літературі специфіка вокальної підготовки майбутніх учителів музики розглядалася в різних аспектах: методика співу з позицій професійного виконавства (Л. Дмитрієв, М. Микиша, В. Морозов, В. Юшманов та ін.); роботи присвячені загальним питанням вокально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики у ВНЗ (О. Баженова, К. Барвінська, В. Ємельянов, О. Плеханова, А. Філіппов та ін.) та питанням оволодіння вокально-виконавською технікою: Н. Гребенюк, К. Матвєєва, А. Менабені, А. Саркісян. Різні грані вокального виконавства представлені в роботах китайських дослідників: Гу Юй Мей, Вей Лімін, У Лін Фень, Чжен Сяо Ін, Чжоу Чжен Сун. Проблемам розвитку співацького голосу й вокально-естетичного виховання школярів присвячені праці: Л. Алексєєвої, О. Малініної, Д. Огороднова, Г. Струве, Г. Стулової, Т. Шастіної, Ю. Юцевич та ін.

Дослідження сучасних педагогів (В. Антонюк, К. Судаков, Г. Маляренко) і психологів (Л. Бочкарьов, І. Калмиков, Г. Шпет) підкреслюють, що саме вокальна культура вже на ранніх етапах розвитку особистості суттєво впливає на формування свідомості, мислення, почуттів і відчуттів, оскільки мозок людини природно сприймає спів з моменту народження.

Для практичної діяльності майбутні вчителі музики, особливо китайські студенти, що навчаються в українських педагогічних вузах, мають опанувати фаховий вокально-виконавський і музично-теоретичний комплекс та вільно володіти знаннями: жанрових особливостей української та зарубіжної вокальної музики, музичних форм, засобів музичної виразності, основних напрямів й перспектив розвитку музично-естетичного виховання школярів; оволодіти навичками: просвітницької, менеджерської та науково-дослідницької діяльності. Це вимагає досягнення високого рівня вокально-виконавської культури як важливої складовою фахової підготовки майбутніх учителів музики в інститутах мистецтв педагогічних університетів.

У зв'язку з цим актуалізується проблема формування вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики, яку доцільно більш ретельно розглянути з позиції сучасних вимог їх фахового зростання. Відсутність узагальнюючих теоретичних і прикладних праць з цього питання та враховуючи вищезазначене, темою дисертаційного дослідження обрано: *«Формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація входить до плану наукових досліджень кафедри співів і диригування Інституту культури і мистецтв Луганського національного університету імені Тараса Шевченка та кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова і складає частину наукового напрямку «Зміст, форми, методи фахової підготовки вчителів музики». Тема дисертації затверджена вченою радою НПУ імені М.П. Драгоманова (протокол № 3 від 23.10.2012 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки.

Об'єкт дослідження – процес вокальної підготовки майбутніх учителів музики.

Предмет дослідження – методика формування вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан розробки досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній науці та мистецтвознавстві.
2. Теоретично обґрунтувати та визначити сутність, зміст, специфіку та функції вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики.
3. Розробити та теоретично обґрунтувати компонентну структуру, визначити критерії, показники та виявити рівні сформованості вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики.
4. Обумовити комплекс методів, принципів і прийомів формування вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки.

5. Розробити експериментальну модель і поетапну методику формування означеного феномена та експериментально перевірити їх ефективність.

Теоретико-методологічною основою дослідження є: наукові ідеї в галузі філософії освіти, загальної та музичної педагогіки і психології, визначення шляхів оптимізації з позиції вокальної підготовки студентів до роботи в школах Китаю та України: багатогранне розуміння культури як соціально-історичного феномену науки і практики (В. Андрущенко, Л. Губерський, І. Зязюн, М. Михайличенко); теоретико-методологічні засади та узагальнення досвіду мистецької освіти в ракурсі формування педагога-музиканта ХХІ ст. (А. Козир, Л. Куненко, Л. Масол, О. Отич, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Ростовський, О. Хижна, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.); фундаментальні праці видатних діячів різних напрямків про роль національної культури в формуванні художньої культури і духовному збагаченні особистості (Ю. Боров, Л. Виготський, В. Жадько, О. Леонт'єв, Б. Ліхачов, Г. Меднікова, Є. Назайкінський, О. Олексюк, О. Отич, Ю. Руденко, В. Сухомлинський, А. Щербо, Б. Яворський та ін.); психолого-педагогічні концепції теорії та практики розвитку творчих здібностей молоді (Л. Бочкарьов, Н. Гузій, В. Петрушин, К. Платонов, В. Ражніков та ін.); дослідження духовної спадщини культурних паралелей “Схід-Захід” (Л. Гусейнова, Е. Кучменко, О. Шевнюк) та музичної культури Китаю китайських учених (Бай Юнь-шен, Ван Го-вей, Ван Чао-вень, Лі Фан, Чень Лін-жуй та ін.), дослідників з інших країн світу (В. Алексєєв, Р. Грубер, М. Михайлов, Л. Сакетті, М. Чулак та ін.); науково-методичні праці в сфері вокального навчання китайських вчених (Вей Лімін, Цинь Нань, Ян Хун Нян, Цю Лі, Ма Ге Шунь, Сюй Дин Чжун та ін.) та механізмів вокально-виконавської підготовки майбутнього фахівця в педагогічних університетах (В. Антонюк, Л. Василенко, Л. Гавриленко, Н. Гребенюк, О. Маруфенко, А. Менабені, А. Ткачук, Ю. Юцевич та ін.).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань був обумовлений комплекс *теоретичних та емпіричних методів*: аналіз філософських, психолого-педагогічних, методичних та мистецтвознавчих досліджень, з метою уточнення сутності поняття “вокально-виконавська культура” відносно категорії майбутніх учителів музики; *метод конструювання понять* – для розширення, диференціації та систематизації понятійно-категоріальної бази знань; аналіз нормативних документів, а також реального досвіду викладачів вищих музично-педагогічних закладів з метою встановлення еталонних рівнів цієї дефініції, перспектив підвищення фахової майстерності та шляхів розв'язання проблеми дослідження, за допомогою *методів*: систематизації та узагальнення; анкетування, бесід, тестування, інструктажу, демонстрування, спостереження, наочної ілюстрації, обговорення, опитування, експертних оцінок, експрес-інтерв'ю, педагогічного експерименту; *науково-дослідні та творчо-пошукові*: експериментальні, рефлексивні, інтерактивного та евристичного навчання (творчої уяви, образної картини, фантазування) для стимуляції творчої активності та моделювання знань з вокально-виконавської культури; *media-освіти*, яка сприяє активізації мотиваційно-регулятивного компоненту щодо підвищення самоосвіти даного

напрямку підготовки, з метою ознайомлення з інноваційним забезпеченням сучасних напрямків вокального навчання (з ефективними методами корифеїв вокального мистецтва, основними положеннями особливостей навчання співу дітей тощо); *метод емпатійно-ейдетичний*, за допомогою якого відбувається співпереживання і вживання в художній образ вокального твору; *методи математичної обробки результатів* (кількісний та якісний порівняльний аналіз реального стану та динаміки отриманих експериментальних даних, їх екстраполяція).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- *розроблені*: компонентна структура і методична модель вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики та поетапна методика її опанування; критерії, показники сформованості означеного феномена;

- *уточнено* поняття «вокально-виконавська культура майбутнього вчителя музики» та сутність його формування в процесі фахової підготовки, *введено* дане поняття до наукового обігу;

- *визначено* функції, виокремлено і обумовлено комплекс методів і прийомів; систематизовано методичні підходи і принципи цього напрямку навчальної діяльності;

- *подальшого розвитку набули*: засоби комплексної діагностики стану вокальної підготовки майбутніх учителів музики, на основі якої визначено рівні сформованості вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики; *розрахунково* теоретико-методологічне підґрунтя для реалізації принципів забезпечення культуровідповідності вокального навчання студентів та опори на національно-культурні традиції навчання співу в системі інститутів мистецтв педагогічних університетів.

Практичне значення дослідження. Основні теоретичні положення дослідження та методичні рекомендації можуть бути використані як навчальний матеріал у курсах «Методика музичного виховання», «Методика вокальної підготовки студентів», у процесі індивідуальних занять з постановки голосу майбутніх учителів музики. Систематизація педагогічних знань, одержаних у системі європейської освіти, дозволяють інтегрувати їх в освітнє середовище КНР з урахуванням національних, ментальних та культурних особливостей. На базі дисертації можна сформувати методологічний курс вокального навчання в середніх і вищих музичних навчальних закладах Китаю.

Апробація і впровадження результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження обговорювалися на: *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2009; «Хорове мистецтво України та його подвижники» (Дрогобич, 2011); *всеукраїнській науково-практичній конференції*: «VIII Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопасва «Національний мовно-культурний простір України» (Київ, 2010); Всеукраїнському науковому семінарі «VIII Педагогічні читання пам'яті О.П. Рудницької» (Київ, 2010); Четвертій науково-практичній конференції «Формула творчості: Теорія і методика мистецької освіти» (Луганськ, 2011); звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, засіданнях кафедри теорії,

історії музики та інструментальної підготовки Інституту культури і мистецтв Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Впровадження результатів дослідження здійснено в навчально-виховний процес: Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 0710 /1105 від 10.04.2013 р.), Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка №1/2253 від 08.05.2013 р.), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (довідка № 707 від 15.04. 2013 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення дисертаційного дослідження, його результати та висновки висвітлені в 7 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, 5 з яких – у фахових виданнях з педагогіки.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (207 найменувань, з них 18 іноземними мовами, серед яких 8 китайською мовою). Основний текст дисертації складає 175 сторінок, загальний обсяг роботи – 221 сторінку. Робота містить 10 таблиць, 12 рисунків, що разом з додатками становить 24 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, розкрито методологічні та теоретичні основи вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики, охарактеризовано методи, показано наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі – *«Теоретико-методологічні засади проблеми формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики»* – зроблено ретроспективний аналіз психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури з проблеми дослідження. Виокремлено особливості розвитку вокально-виконавської культури студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів. Визначено роль вокально-виконавської культури в музично-педагогічній праці, подано характеристику сучасних здобутків в цій галузі, наведено авторське розуміння сутності означеного феномена.

Вокально-виконавське навчання є видом культурологічної діяльності, результати якої духовно збагачують суспільство цінностями співацького мистецтва й зразками вокальної культури, що сприяє самореалізації особистості як суб'єкта культурно-історичного процесу. Інтегративною ознакою вокально-виконавської культури виступає творчість, що поєднує різні види музичної й естетичної діяльності та її результати. Такий ракурс вокально-виконавського навчання студентів забезпечує взаємодію *методологічних підходів: особистісно-орієнтаційного, аксіологічного, діяльнісно-креативного.*

Особистісно-орієнтаційний спрямований на актуалізацію соціальної природи людини, способи й результати її перебування в соціокультурному просторі; визначення культури з погляду людської особистості, (розуміючи під

її культурою ряд властивостей і якостей, необхідних для реалізації взаємовідносин у навколишньому середовищі та задоволення духовних потреб, які характеризують її як універсального суб'єкта суспільно-історичного процесу (Б. Ананьєв, Є. Верещагін, Л. Коган, Є. Соколов, Б. Ліхачов, В. Тугарінов та ін.). Цей підхід розглядає особистість приймачем культурної спадщини і функціонує в трьох напрямках, а саме: засвоює культуру, будучи об'єктом культурного впливу; виступає як носій і виразник культурних цінностей; як суб'єкт культурної творчості, створює продукти культури, в процесі розвитку й самовираження. Особистість є епіцентром культури, її вища духовна цінність, її ціль і результат.

Аксіологічний підхід визначає зміст вокально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики, основу якої становлять цінності музичної і естетичної культури (О. Асмолов, Л. Блінов, Д. Леонтьєв, О. Олексюк, В. Орлов та ін.). У навчальній діяльності цей підхід сприяє визначенню переваг певних смислів і проектуванню освітніх траєкторій, що дозволяє не підганяти особистість студента до досконалої моделі, а цілеспрямовано індивідуально розвивати його; навчання майбутніх учителів здійснюється не авторитарними методами, а пошуками компромісу, орієнтацією на фахову майстерність.

Діяльнісно-креативний підхід ґрунтується на визначенні творчої діяльності основою, засобом і вирішальною умовою розвитку особистості. Цей підхід вимагає від педагога спеціальних зусиль, спрямованих на скрупульозний підбір змісту, методів і організації творчої діяльності студентів, спонукає до орієнтації мети, змісту, форм та методів навчання, прояв рефлексивних здібностей щодо самопізнання, що передбачає вироблення в них умінь цілеспрямовано планувати, організовувати, регулювати, контролювати, аналізувати й оцінювати результативність творчої діяльності. З позиції діяльнісного підходу культура розглядається як внутрішнє джерело психічної активності й загального розвитку особистості (О. Бондаревська, Л. Виготський, П. Гальперін, А. Запорожець, О. Леонтьєв, Б. Ліхачов). Взаємодія людини й культури складається двосторонньо: з одного боку, в процесі свого розвитку людина осягає цінності культури, які «уростають» у його психіку, з іншого – відбувається «вростання» самої людини в культуру. Культура як креативна діяльність, що зафіксована в цінностях історичної спадщини й шляхом вторинного творчого синтезу (Л. Виготський) відтворена в культурологічній діяльності її суб'єктів, ініціює внутрішньо культурний діалог (В. Біблер), породжує творчу свідомість і динаміку творчих здібностей, властивих людині.

Вокально-виконавська культура майбутнього вчителя музики є важливою передумовою якості його викладацької діяльності та вищої мистецької освіти в цілому. У це поняття ми вкладаємо розуміння діяльнісного джерела існування фахівця, адже воно вимагає накопичення суми спеціальних теоретичних знань і практичних навичок, поглибленого ознайомлення з методичними засадами та сучасними технологіями обраної спеціальності, формування важливих моральних і фахових якостей особистості майбутнього учителя музики, сукупність яких дає можливість творчо-активно працювати в обраній музично-

педагогічній сфері, а також розглядаємо як якісну підготовленість майбутнього фахівця різних рівнів кваліфікації в галузі вокального мистецтва.

Вокальне мистецтво ми розглядаємо як вид музичного виконавства, заснований на майстерності володіння співацьким голосом, який передбачає високий рівень *вокально-виконавської культури*. Узагальнюючи та аналізуючи вищезазначене, вокально-виконавську культуру ми трактуємо як *здатність майбутнього вчителя музики до творчого високопрофесійного втілення художньо-образного змісту музичного твору шляхом ефективного використання комплексу науково-методичних та вокально-виконавських знань, умінь та навичок*. Вокальна культура як художньо-естетична категорія розглядається нами в рамках музичної культури як феномена і невід'ємної складової світової художньої культури, що дозволяє виявити не лише загальні риси музичного мистецтва, специфіку народних традицій, але й визначити своєрідність кожної з них. Вокально-виконавська культура ґрунтується на кращих унікальних традиціях національної виконавської майстерності, опанування якої дає змогу екстраполювати її на умови співацького навчання учнів і закладення в них основ вокальної культури.

У другому розділі – *«Методичне забезпечення процесу формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики»* – визначено компонентну структуру вокально-виконавської культури студентів, представлено розробку критеріїв і показників означеного феномену, виокремлено місце вокально-виконавської культури в структурі фахової підготовки майбутнього вчителя музики.

Аналізуючи сутність поняття вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики нами було зазначено, що деякою мірою вона співвідноситься та є складовою загальної музичної культури. Сутність музичної культури особистості не тотожна сумі придбаної музичної інформації, а виникає в самій людині й може бути визначена як сукупність якостей музичної діяльності та свідомості особистості, що розкривають міру освоєння нею музичної культури суспільства (Р. Тельчарова).

Здійснений аналіз дефініції «вокально-виконавська культура майбутніх учителів музики» дозволив до структурного складу віднести такі **компоненти**: *мотиваційно-регулятивний, когнітивно-комунікативний, творчо-діяльнісний*.

Мотиваційно-регулятивний компонент виражає високу ступінь сформованості мотивів та інтересу до вокально-виконавської культури, націленість на пізнання піснених традицій та співацьке самовдосконалення. Цей компонент дозволяє здійснювати активно-мотиваційне забезпечення цілісного опанування вокальною підготовкою студентів та цілерегулювання фіхового самовизначення. Реалізація змісту даного компоненту обумовлює ціннісну спрямованість естетичних емоційно-почуттєвих реакцій студентів, переживати й співпереживати прекрасне в мистецтві, емоційно відгукуватися на високомистецький зміст вокальних творів, заражати позитивними емоціями школярів у процесі формування основ їх музично-естетичної культури.

Когнітивно-комунікативний компонент представлений сукупністю знань (загальнокультурних, психолого-педагогічних, методичних, спеціальних у

сфері вокального мистецтва), необхідних майбутньому вчителеві музики для оволодіння вокально-виконавською культурою, ефективного вирішення завдань, що виникають у музично-педагогічній діяльності, вміння адекватно оцінювати набутий виконавський досвід, вільно встановлювати художній діалог в процесі навчальної комунікації. Даний компонент обумовлює також методологічну культуру вчителя, його здатність до науково-теоретичного осмислення та обґрунтування проблем музично-естетичного виховання.

Творчо-діяльнісний компонент виражає здатність до яскравого художньо-образного виконання вокальних творів на основі здобутого досвіду. Він включає сукупність професійних навичок і умінь, що дозволяють аналізувати різноманітні педагогічні ситуації, творчо вирішувати їх та презентувати комплекс креативних здібностей майбутнього вчителя (теоретичну і методичну компетентність, вокально-виконавську майстерність) у процесі залучення школярів до світу музичного культури.

Відповідно до змісту структурних компонентів нами були розроблені критерії оцінювання і показники сформованості вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики. Для діагностування **I-го – мотиваційно-регулятивного компоненту** був розроблений *критерій*, що визначав *міру мотиваційної цілеспрямованості до формування вокально-виконавської культури та наступні показники*: 1) інтерес і захопленість вокально-виконавською діяльністю; 2) ступінь особистісної зацікавленості в пізнанні національних пісенних традицій; 3) потреба в самовдосконаленні вокально-виконавської культури. Для діагностування **II-го когнітивно-комунікативного компоненту** був розроблений *критерій*, що визначав *ступінь готовності майбутніх учителів музики до опанування вокально-виконавським комплексом і відповідні показники*: 1) вміння накопичувати культурно-виконавську базу знань; 2) здатність синтезувати вокальний тезаурус та співочі уміння й навички у вокально-виконавську культуру майбутнього вчителя музики; 3) схильність до творчої навчально-комунікативної взаємодії в процесі вокального навчання. Для перевірки **III-го творчо-діялісного компоненту** нами використовувався *критерій – міра здатності до фахової самореалізації в процесі виконання вокальних творів у різних дієвих формах і відповідні показники*: 1) ступінь розвитку творчої уяви та вокально-виконавської інтерпретації відповідно до задуму автора; 2) уміння використовувати артистизм у процесі відтворення художньо-образного змісту музичних творів і презентації своїх вокальних здобутків; 3) здатність до творчої трансформації українського національного вокально-виконавського досвіду і вміння екстраполювати його в педагогічні практики Китаю.

Вокальне навчання студентів забезпечує взаємодія комплексу **принципів (загально дидактичних: науковості, системності, цілісності, наочності, доступності, зв'язку теорії з практикою, особистісно-орієнтованого і кооперативного навчання, самоосвіти)** та визначених нами музично-педагогічних **принципів вокальної підготовки**, а саме: *опори на національне спрямування вокального навчання* (яке забезпечує становлення духовності, етнопедагогічних пріоритетів, ціннісних орієнтацій студентської молоді тощо);

культуровідповідності та вокально-культурологічної герменевтики (передбачає таке змістовне наповнення вокального навчання, в результаті якого мистецтво сприймається як надбання світової культури; за допомогою *герменевтики* (від грец. *hermeneutike* – пояснюю, інтерпретує, мистецтво тлумачення) забезпечується тлумачення великої кількості латинських, італійських, німецьких текстів вокальних творів та взагалі музичних термінів-понять і допомагає зрозуміти їх сутність, сприяє накопиченню та актуалізації понятійно-термінологічної бази фахових знань. (Цей принцип зумовлений вимогами: Болонської декларації, “потребою в радикальній модернізації національної системи вищої освіти” та вільної комунікації в міжкультурному просторі тощо); *активно-художнього і емоційно-творчого самовираження* (обумовлений сучасними соціальними і європейськими вимогами до: більш високого рівня професійної майстерності; розкриття творчих граней особистості, емоційно-художньої презентативності вокального мистецтва); *інтегративності й художньо-ейдетичного змістового наповнення навчального матеріалу* (спрямований на інтегративне, художньо-образне упорядкування і синтетичне сприймання навчального матеріалу з різних фахових дисциплін: теорії і історії музики, методики вокалу, художньої культури, виконавської майстерності тощо, що значно розширює інформаційну насиченість уроку і діапазон його цілісного сприймання, наповнює різнобічними способами розглядання та активізує процес учіння і мимовільне запам’ятовування навчального матеріалу); *медіа-освіти* (від лат. *media* – засоби) враховує вимоги сучасного інформаційного суспільства, ознайомлюючи студентів з цікавими мультимедійними музичними програмами (оперними постановками, концертною діяльністю відомих співаків тощо; з найбільш потужною програмою VocalJam; KarMaker, яка впливає на мотивацію та інтерес до самоосвіти, оскільки за її допомогою можна самому записати декілька варіантів музичного супроводу до вокального твору і вибрати найкращий; програма GalaKar, Vanbasco’s karaoke працює в режимі карооке для сольного та групового співу, здійснює запис вокалу, може змінювати темп і транспонувати мелодії, відшукувати необхідні вокальні твори для прослуховування; довідниково-інформаційні мультимедійні програми: «Енциклопедія популярної музики Кирилла і Мефодія», «Енциклопедія класическої музики» та ін. допомагають отримати додаткові знання з того чи іншого питання; програма PowerPoint здійснює презентативні послуги (через текстовий матеріал, відео фрагменти, анімацію, звукові ефекти тощо).

Враховуючи поліфункціональність мистецтва, на основі визначених Ю Боровим загальномистецьких функцій і функцій мистецької освіти Г. Падалки, нами були виокремлені наступні **функції вокальної культури**, а саме: *соціально-перетворююча* (як засіб відображення життєвих подій і духовне збагачення молоді через вокальне мистецтво); *мотиваційно-регулятивна* (впливає на професійне самовизначення і цілерегулювання навчальних дій), *пізнавально-евристична* (як засіб отримання комплексу фахових знань і реалізацію творчого потенціалу); *вокально-діяльнісна* (як вміння художньо-емоційно відтворювати образний зміст вокальних творів в

умовах уроку музики і сцени); *науково-методична* (орієнтована не лише на теоретичну і практичну базу знань, а й методологічне та методичне забезпечення учителя музики); *естетико-виховна* (формує духовно збагачену, гармонійно розвинену особистість, розвиває естетичний компонент у всіх її якостях і властивостях); *ціннісно-орієнтаційна* (стає результатом особистісно-фахового надбання вмінь оцінювати твори вокального мистецтва відповідно до загальносвітових ціннісних орієнтацій), *культурологічно-просвітницька* (виступає як засіб формування художньої культури особистості в процесі презентації вокальних творів); *комунікативно-інформативна* (впливає на толерантну навчальну комунікацію викладачів і студентів та забезпечує доступність і достатність викладання музично-теоретичного матеріалу у відповідності з програмними вимогами); *гедоністично-мобілізуюча* (сприяє мобілізації та стимуляції креативного потенціалу студентів, отримання насолоди в процесі спілкування з вокальним мистецтвом).

Методичні основи вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики, згідно результатів дослідження, ґрунтуються на вивченні особливостей навчально-виховного процесу в його цілісних вимірах і включають визначення: *принципових підходів* до змістової і структурної організації означеного процесу, які трактуються в дослідженні як узагальнені теоретико-методологічні позиції і передбачають: *комплексність* використання різних мистецьких підходів до усвідомлення і засвоєння студентами специфіки художньої мови вокального мистецтва; *залежність* від розвитку особистісних і фахових якостей майбутнього вчителя музики, від педагогічної спрямованості викладання вокальних дисциплін; *інтегрованість* і *методичну послідовність* у набутті студентами вокальних знань, умінь та навичок; *цілісність* вокальної підготовки та формування практичних умінь роботи з школярами. Також до методичних основ відноситься *розробки поетатної методики* формування вокально-виконавської культури студентів у навчальному процесі, *забезпечення фахової компетентності* майбутніх учителів, яка виражена повнотою і системністю становлення індивідуального фонду педагогічних і мистецьких знань, за умов дотримання наступних **психолого-педагогічних умов**, а саме: *створення творчо-дидактичного супроводу дисциплін вокально-виконавського циклу; організації комфортного вокально-навчального середовища для реалізації креативного потенціалу майбутніх учителів музики та формування толерантних взаємовідносин всіх суб'єктів навчальної діяльності; дидактичний супровід дисциплін вокально-виконавського циклу в процесі загальнопрофесійної підготовки майбутнього вчителя музики; інтеграція аудиторної й позааудиторної навчальної, самостійної, концертно-практичної діяльності студентів; використання моніторингу як способу контролю динаміки формування вокально-виконавської культури.*

У третьому розділі – «Дослідно-експериментальна робота з формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики» – систематизовано та узагальнено результати педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний етапи). На основі розроблених критеріїв та показників розроблено і апробовано методичну модель (Рис.1) і

експериментальну поетапну методику формування вокально-виконавської культури, доведено її ефективність засобами порівняльного аналізу отриманих результатів у контрольній та експериментальній групах, з наданням якісних та кількісних характеристик.

Мета констатувального етапу експерименту полягала в діагностиці наявних рівнів сформованості вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики. Його результати засвідчили перевагу низького та середнього рівня розвитку вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики.

Відповідно до визначених критеріїв та показників у результаті констатувального експерименту було встановлено ознаки високого, середнього та низького рівнів сформованості вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики.

Високий рівень вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики передбачає: розвиненість мотивів до вокальної і музично-педагогічної діяльності, стабільний інтерес до глибокого вивчення національного та інших народів світу вокального мистецтва; саморозвитку і фахового зростання; наявності широкої мистецької ерудиції та тезаурусу, глибоких та систематизованих знань у галузі вокального мистецтва (знання анатомо-фізіологічних основ роботи голосового апарату співака, свідоме володіння вокальною технікою: навичками співацького дихання, звуковидобування, фразування); готовність студентів до пізнавально-пошукової діяльності задля поглиблення вокальної компетентності, творчого розкриття художнього образу з дотриманням стильових особливостей художньо-виконавської інтерпретації вокальних творів та яскравій демонстрації його учнівській аудиторії.

Середній рівень сформованості вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики визначається: достатньо вираженими показниками мотиваційно-регулятивного компоненту. Нестійкий прояв особистісного інтересу до вокального навчання та музично-педагогічної діяльності спричинює недостатність накопичення знань вокального репертуару і володіння вокальною технікою, знань з особливостей вокальної роботи з учнями шкільного віку, демонструють переважно репродуктивний рівень вокально-виконавської культури; вони не достатньо орієнтуються в стильових та жанрових особливостях виконавської інтерпретації і потребують допомоги викладача у визначенні виражальних засобів створення художнього образу, підбору репертуару та основних напрямків його опрацювання.

Низький рівень сформованості вокально-виконавської культури студентів визначається: недостатньо спрямованими мотивами та поверховими інтересами до навчання вокальному мистецтву; ситуативним бажанням отримати вищу освіту, що не пов'язане із прагненням до професійного зростання. Студенти цього рівня мало орієнтуються в питаннях теорії та технології постановки голосу, мають мозаїчні музично-педагогічні знання, елементарні вокальні уміння та навички, що спричиняє невміння узагальнювати і на художньо-образному рівні демонструвати власну інтерпретацію вокального твору. Вони постійно потребують допомоги викладача в опрацюванні навчального матеріалу та в самоорганізації навчальної діяльності.

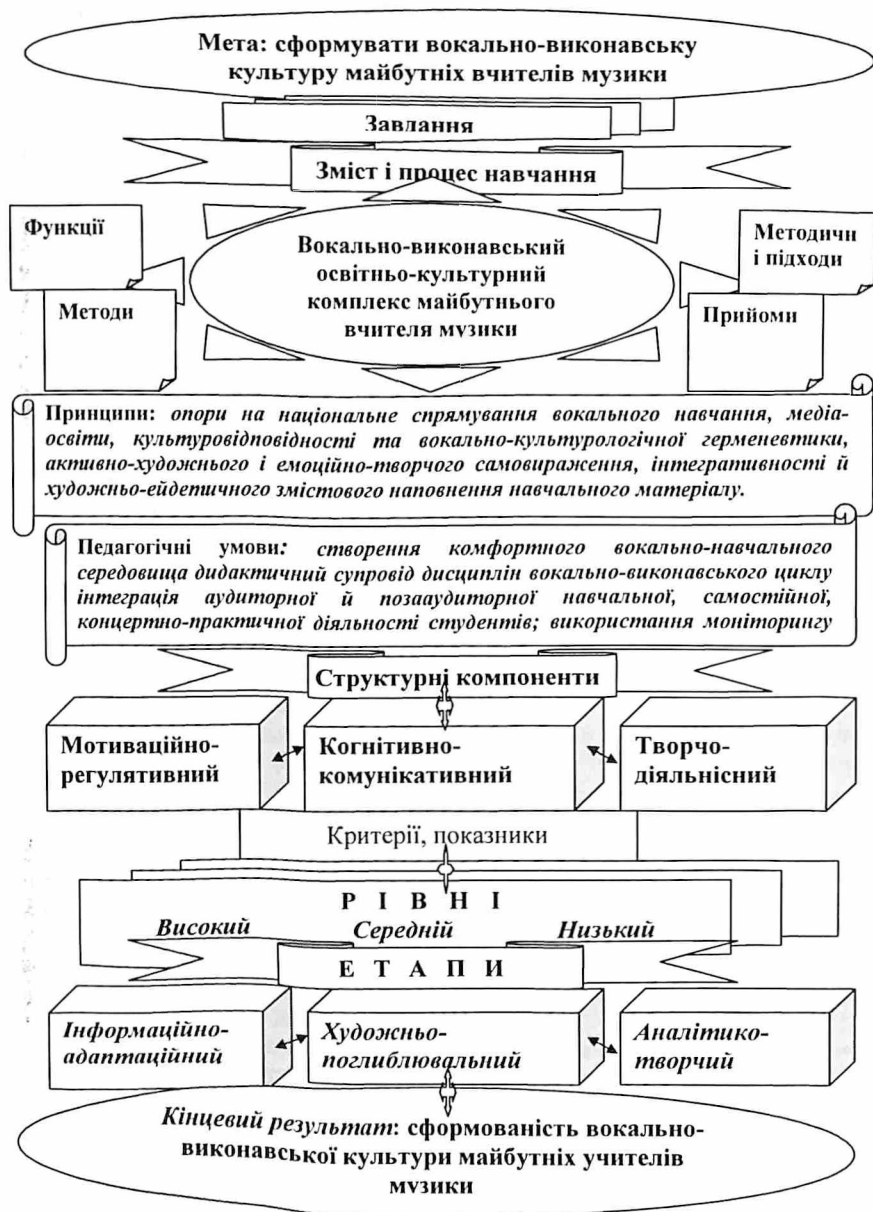

Рис. 1 Модель формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики.

Констатувальний експеримент з визначення стану сформованості вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики було проведено на базі Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. Констатувальний експеримент охопив 236 респондентів. У результаті діагностування наявних рівнів вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики було виявлено: всього 19,5% – високого, 51,2% – середнього і 29,3% – низького. Це засвідчило недостатню розробленість науково-методичної та вокально-виконавської практики.

У процесі дослідження було розроблено спеціальну методіку формування вокально-виконавської культури, що ґрунтувалася на особистісно-орієнтаційному, аксіологічному, діяльнісно-креативному *підходах*; передбачала розвиток інтегративних компонентів вокально-виконавської культури (*мотиваційно-регулятивного, когнітивно-комунікативного, творчодіяльнісного*) на основі використання вищезазначених відповідних психолого-педагогічних умов.

Методика формувального експерименту дисертаційного дослідження здійснювалась у **три етапи** (*інформаційно-адаптаційний; художньо-поглиблений; аналітико-творчий*), які забезпечували реалізацію мети та експериментальних завдань відповідно до логіки формування в студентів вокально-виконавської культури в процесі фахового навчання. Після завершення формувального експерименту було проведено прикінцевий зріз, який виявив позитивні зміни в досягнутих рівнях сформованості вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики.

Інформаційно-адаптаційний етап спрямовувався на формування мотиваційно-регулятивного компоненту вокально-виконавської культури, в процесі якого здійснювалось: розширення мотиваційної сфери майбутніх учителів музики, а саме: інтересу до співацьких традицій і вокально-виконавської діяльності, цілеспрямованості в її досягненні та потребі у фаховому самовдосконаленні. Цей етап передбачав також накопичення теоретичної бази знань вокально-виконавської культури студентів і забезпечувався **методами**: бесіди, дискусії, демонстрації, стимуляції, метод конструювання понять, створення ситуацій вибору, що сприяли формуванню уявлень еталонного співу. *Художньо-поглиблювальний* етап передбачав опанування студентами вокальних умінь та навичок, актуалізацію вокальних знань; творче засвоєння навчально-методичного та вивчення виконавського досвіду видатних співаків України, орієнтував майбутніх учителів музики на вокальне самовдосконалення. Ці завдання вирішувалися **методами**: артикуляційної гімнастики, вокального тренінгу, спеціально розроблених творчих вокальних вправ, медіа-освіти. *Аналітико-творчий* етап спрямовувався на формування творчодіяльнісного компоненту вокально-виконавської культури студентів, передбачав стимуляцію творчого потенціалу та здібностей майбутніх учителів, розвиток умінь адекватно оцінювати свій власний вокально-виконавський досвід, визначати проблеми власного виконання

вокальних творів та шляхи їх розв'язання, розвиток здатності до яскраво-образного відтворення художнього змісту вокальних творів та вміння донести створений образ до учнівської аудиторії; На цьому етапі використовувались **методи**: евристичного навчання (творчі завдання, творчої уяви, образної картини, фантазування), емпатійно-ейдетичний для стимуляції художньо-образного мислення, творчої активності та моделювання знань з вокально-виконавської культури; статистична обробка і порівняльний аналіз експериментальних даних та їх екстраполяція.

Методика формування вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики проходила в умовах педагогічної практики і передбачала: формування професійної здатності студентів творчо екстраполювати фахові здобутки в умови практики, емоційно-художньо доносячи створений вокальний образ до учнівської аудиторії; розвиток умінь працювати з дітьми над вокальним виконанням музичних творів, враховуючи всі психолого-педагогічні умови вокальної роботи з дітьми (розуміння охорони дитячого голосу, рефлексивного аналізу власних виконавських та педагогічних дій, самостійний добору пісень, підготовки та проведення уроків музики в школі з демонстрацією вокальних творів у власному виконанні, обговорення результатів проведених уроків, планування творчих завдань та їх оцінювання).

З метою визначення середніх показників компонентної структури (мотиваційно-регулятивного, когнітивно-комунікативного, творчодіяльнісного) вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики нами було проведена загально прийнята математична операція вимірювання середнього значення за формулою: $X = \frac{a+b+v}{n}$

п

де "X" – середня рівнева величина;

"a" – значення першого мотиваційно-регулятивного компоненту;

"б" – значення другого когнітивно-комунікативного компоненту;

"в" – значення третього творчодіяльнісного компоненту;

"n" – кількість складових всіх структурних компонентів (3).

Динаміка середніх показників рівнів сформованості вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики (за всіма структурними компонентами) в експериментальній групі в порівнянні з контрольною групою представлена на рис. 1, який її засвідчує.

Різниця між рівнями, що виникла після проведення формувального дослідження мала такі показники – високий збільшився на <16%, середній лишився майже незмінним – зменшився на >1%, низький рівень зменшився на >17%. Це відбулось за рахунок якісного переходу обстежуваних на більш високі рівні. Найбільша динаміка середніх показників проявилась на початковому рівні, що засвідчило перспективність студентської молоді щодо бажання отримати якісну фахову підготовку. Збільшення на 14% студентів-музикантів самого високого рівня доводить, що в них можуть розвиватись креативні здібності і вони самостійно можуть виконувати вокально-виконавську діяльність.

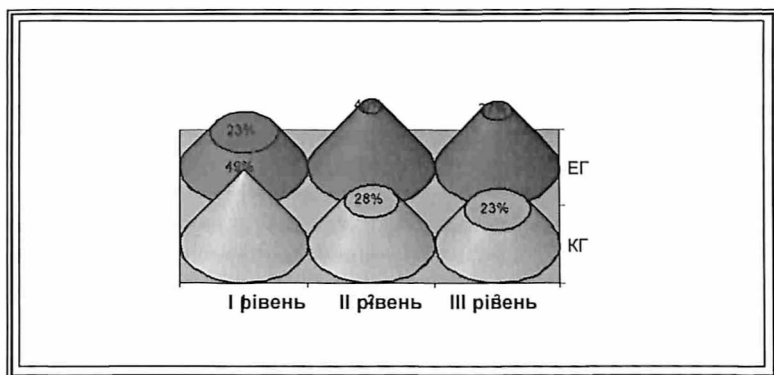

Рис. 1. Результати порівняльного аналізу рівнів сформованості середніх показників вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики за всіма структурними компонентами КГ і ЕГ (у %).

Для перевірки статистичної значущості суттєвих змін у рівнях сформованості вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики за компонентною структурою застосуємо кутовий критерій Фішера ϕ^* . Для цього переведемо процентні співвідношення в долі одиниці, які, в свою чергу перетворимо в радіани за формулою кутового перетворення Фішера: $\phi_1 = 2 \arcsin \sqrt{P_1}$, $\phi_2 = 2 \arcsin \sqrt{P_2}$, де P_1 і P_2 – відповідні долі, що порівнюються.

Для обчислення спостережуваного значення критерію використовуємо формулу: $\phi_{\text{ем}}^* = (\phi_1 - \phi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 n_2}{n_1 + n_2}}$, де n_1 і n_2 – обсяги досліджуваних виборок.

Результати порівняльного аналізу середніх показників контрольної (КГ) і експериментальної (ЕГ) груп представили динаміку ефективності й мали таку різницю: на III-й – високий рівень піднялись 23% студентів КГ і на 37% студентів ЕГ, з різницею <14%. II-й – середній рівень у студентів КГ мали 28%, у ЕГ – 40%, різниця <12%; I-й низький рівень у студентів КГ мали 49%, у ЕГ – 23%, різниця зменшилась на >26% студентів. Це відбулось за рахунок якісного переходу обстежуваних на більш високі рівні.

Отже, у результаті здійснення перевірки значущості отриманого критерію шляхом знаходження ймовірності отриманого емпіричного значення в t -розподілі Стюдента, можна зробити висновок, що показники контрольної та експериментальних груп зазнали суттєвих змін в прояві досліджуваних рівнів. Ймовірність з якою можна прийняти гіпотезу про наявність суттєвих змін в проявах рівнів сформованості вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики (за компонентною структурою) для низького рівня становить 0,9987 (99,87 %), для середнього – 0,8729 (87,29 %), для високого – 0,9388 (93,88 %). Тобто з ймовірністю близькою до 1 можна стверджувати, що доля

студентів експериментальної групи, що мали низький рівень сформованості вокально-виконавської культури до експерименту, суттєво зменшилась, а доля студентів з високим рівнем суттєво зросла.

Результати формувального етапу дослідження дали змогу визначити динаміку ефективності однієї з важливих граней фахової підготовки майбутнього вчителя музики – формування вокально-виконавської культури в умовах вищих музично-педагогічних закладів і підтвердити оригінальність, ефективність та можливість запровадження даної методики в практику.

Дане дослідження можна віднести до пріоритетних напрямків інноваційної технології в умовах вищої музично-педагогічної освіти. Результати формувального експериментального дослідження дали змогу визначити динаміку росту однієї з важливих граней музично-педагогічної підготовки майбутнього вчителя музики – процесу формування його вокально-виконавської культури в умовах вищих музично-педагогічних закладів і підтвердити її практичну доцільність і своєчасність запропонованої поетапної методики, а методичні інновації дають можливість запровадження її в загальноосвітніх закладах України і Китаю.

ВИСНОВКИ

Аналіз науково-методичної літератури з досліджуваної проблеми та результати проведеного експериментального дослідження засвідчили реалізацію мети, підтвердили правомірність основних теоретико-методологічних положень, ефективність розв'язання дослідних завдань та динаміку результатів експериментального навчання з формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики, відповідно до яких нами були зроблені наступні **висновки**:

1. У результаті узагальнення літературних першоджерел було встановлено недостатню розробленість проблеми формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки, що підтвердило актуальність і новизну даної проблеми та нові пріоритети розвитку музично-педагогічної освіти, спрямовані на використання традиційних та інноваційних технологій вокального навчання та забезпечення значно вищого рівня формування вокально-виконавської культури студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів. Аналіз літератури дозволив також визначити теоретико-методологічне підґрунтя процесу формування даного феномену для реалізації забезпечення принципів культуровідповідності та опори на національно-культурні традиції вокального навчання в системі вищої музично-педагогічної освіти студентів.

2. На основі теоретико-методологічного аналізу проблеми дослідження та узагальнення практики визначено: зміст, специфіку та авторське тлумачення поняття «вокально-виконавська культура майбутнього вчителя музики», яке ми трактуємо як *здатність майбутнього вчителя музики до творчого високопрофесійного втілення художньо-образного змісту музичного твору шляхом ефективного використання комплексу науково-методичних та*

вокально-виконавських знань, умінь та навичок. Вокальна культура як художньо-естетична категорія розглядається нами в рамках музичної культури як феномена і невід'ємної складової світової художньої культури, що дозволяє виявити не лише загальні риси музичного мистецтва, специфіку народних традицій, але й визначити своєрідність кожної з них. Вокально-виконавська культура ґрунтується на кращих традиціях національної виконавської майстерності, опанування якої дає змогу екстраполювати її в шкільні умови і закладати в учнів основи вокальної культури.

Систематизовано *педагогічні підходи* (особистісно-орієнтаційний, аксіологічний, діяльнісно-креативний) і взаємодію *принципів* вокального навчання студентів (принцип опори на національне спрямування вокального навчання; культуровідповідності та вокально-культурологічної герменевтики, активно-художнього і емоційно-творчого самовираження, інтегративності й художньо-ейдетичного змістового наповнення, медіа-освіти). Визначено, що формування вокально-виконавської культури студентів потребує взаємодії наступних *функцій*, а саме: соціально-перетворюючої, мотиваційно-регулятивної, пізнавально-евристичної, вокально-діяльнісної, науково-методичної, естетико-виховної, ціннісно-орієнтаційної, культурологічно-просвітницької, комунікативно-інформативної, гедоністично-мобілізуючої.

3. Розробка та теоретичне обґрунтування змісту структурних **компонентів** (*мотиваційно-регулятивного, когнітивно-комунікативного, творчо-діялісного*) дозволило визначити відповідні **критерії** (міру мотиваційної цілеспрямованості до формування вокально-виконавської культури; ступінь готовності майбутніх учителів музики до опанування вокально-виконавським комплексом; міру здатності до фахової самореалізації в процесі виконання вокальних творів у різних дієвих формах) та їх показники, а також виявити рівні та ознаки сформованості вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики (високий, середній та низький).

4. Для розв'язання поставлених завдань був обумовлений комплекс *теоретичних та емпіричних методів*: аналіз літератури з проблеми дослідження; *метод конструювання понять* – для розширення, диференціації та систематизації понятійно-категоріальної бази знань; аналіз нормативних документів та реального досвіду викладачів вищих музично-педагогічних закладів; систематизації, узагальнення, анкетування, бесід, тестування, інструктажу, демонстрування, спостереження, наочної ілюстрації, обговорення, опитування, експертних оцінок, експрес-інтерв'ю, педагогічного експерименту; *науково-дослідні та творчо-пошукові*: експериментальні, рефлексивні, інтерактивного та евристичного навчання для стимуляції творчої активності студентів; *медіа-освіти*, з метою ознайомлення з інноваційним забезпеченням вокального навчання, активізації мотивації, підвищення самоосвіти; *метод емпатійно-ейдетичний* допомагав розвивати співпереживання і вживання в художній образ вокального твору; *методи математичної обробки результатів* (кількісний та якісний аналіз реального стану та динаміки отриманих експериментальних даних, їх екстраполяція).

5. Проведений констатувальний експеримент дозволив виявити наявні рівні вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики в інститутах мистецтв педагогічних університетів України. Констатувальний експеримент охопив 236 респондентів. У результаті контрольного діагностування було виявлено: 19,5% високого, 51,2% середнього і 29,3% низького рівнів сформованості вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики. Це засвідчило, що даній проблемі в напрямку ні науково-методичної роботи ні в педагогічній практиці не було приділено достатньої науково-дослідної уваги і спрямувало нашу роботу на розробку експериментальної моделі та поетапної методики формування означеного феномена, яка проходила в *три етапи* (перший – інформаційно-адаптаційний; другий – художньо-поглиблений; третій – аналітико-творчий), які забезпечували реалізацію мети та експериментальних завдань відповідно до логіки формування в студентів вокально-виконавської культури в процесі фахового навчання, а також дозволили експериментально перевірити їх ефективність.

Результати порівняльного аналізу середніх показників контрольної (КГ) і експериментальної (ЕГ) груп представили динаміку ефективності й мали таку різницю: III-й – високий рівень мали 23% студентів КГ і на 37% піднялись студенти ЕГ, з різницею <14%; II-й – середній рівень КГ мали 28%, студентів, у ЕГ – 40%, різниця <12%; I-й низький рівень КГ мали 49%, студентів, у ЕГ – 23%, різниця зменшилась на >26% студентів. Це відбулось за рахунок якісного переходу обстежуваних на більш високі рівні.

У результаті перевірки статистичної значущості суттєвих змін у рівнях сформованості вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики за компонентною структурою був застосований кутовий критерій Фішера φ . Та в результаті здійснення додаткової перевірки значущості отриманого критерію шляхом знаходження ймовірності отриманого емпіричного значення в t – розподілі Стюдента, можна зробити висновок, що ймовірність з якою можна прийняти гіпотезу про наявність суттєвих змін в проявах рівнів сформованості вокально-виконавської культури майбутнього вчителя музики (за компонентною структурою) для високого – 0,9388 (93,88%), для середнього – 0,8729 (87,29 %), для низького рівня становить 0,9987 (99,87 %). Тобто з ймовірністю близькою до 1 можна стверджувати, що доля студентів експериментальної групи, що мали низький рівень сформованості вокально-виконавської культури до експерименту, суттєво зменшилась, а доля студентів з високим рівнем суттєво зросла.

Результати формувального експериментального дослідження дали змогу визначити динаміку росту ефективності однієї з важливих граней музично-педагогічної підготовки майбутнього вчителя музики – формування вокально-виконавської культури в умовах вищих музично-педагогічних закладів і підтвердити оригінальність, ефективність та можливість запровадження даної методики, а також підтвердити її практичну доцільність і своєчасність запропонованої поетапної методики та зазначити, що методичні інновації дають можливість запровадження її в загальноосвітніх закладах України і Китаю.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ван Цзяньшу. Формування вокально-виконавських якостей майбутнього вчителя музики /Ван Цзяньшу //Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. – № 15 (226). – Луганськ: ЛНУ, 2011. – Частина I. – С. 57-61.
2. Ван Цзяньшу. Вокальне виконавство як специфічна творча діяльність /Ван Цзяньшу //Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. – № 20 (231). – Луганськ: ЛНУ, 2011. – Частина I. – С. 215-219.
3. Ван Цзяньшу. Сутність і специфіка професійної культури майбутніх вокалістів / Ван Цзяньшу //Наукові записки Вінницького держ. педуніверситету імені Михайла Коцюбинського. – Вип. 37. – Вінниця, 2012. – С. 37-41.
4. Ван Цзяньшу. Взаємодія психологічних механізмів регулювання вокально-виконавської діяльності співака /Ван Цзяньшу //Вісник ЛНУ імені Т. Шевченка. – №10 (245). Луганськ: ЛНУ, 2012. – С. 70-76.
5. Ван Цзяньшу. Діагностичні методики формування вокально-виконавської культури студентів інститутів мистецтв / Ван Цзяньшу. //Музична освіти України: проблеми теорії, методики, практики. Збірник матеріалів 6 всеукраїнської науково-практичної конференції. – Дрогобич: РВВ ДДПУ імені Івана Франка, 2013. – С. 186-191.
6. Ван Цзяньшу. Структура вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики /Ван Цзяньшу. //Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. – № 10 (269). – Луганськ: ЛНУ, 2013. – С. 140-145.
7. /Ван Цзяньшу. Педагогічні умови формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики /Ван Цзяньшу. //Современные аспекты культурного диалога: Россия-Украина. Сб. матер. Международной научно-практической конференции. – Краснодар: ООО «Просвещение-Юг», 2013. – С. 52-58.

АНОТАЦІЇ

Ван Цзяньшу. Формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ, 2013.

У дисертації розкривається новий погляд на проблему формування вокально-виконавської культури майбутніх мучителів музики в процесі фахової підготовки. На основі аналізу літератури з проблеми дослідження та практичного досвіду визначено: теоретико-методологічне підґрунтя процесу формування даного феномену, зміст, специфіку, функції, методи, принципи, педагогічні підходи та авторське тлумачення поняття «вокально-виконавська

культура майбутнього вчителя музики», що зумовило виокремлення структурних компонентів (мотиваційно-регулятивного, когнітивно-комунікативного, творчо-діяльнісного) та педагогічних умов. Вперше сформульовано й обґрунтовано критерії, показники, рівні сформованості вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики.

Розроблено та впроваджено в процес вокальної підготовки в Інститутах мистецтв поетапну методику формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики, яка передбачає розкриття освітніх стратегій творчої самореалізації вокальної майстерності студентів. Результати порівняльного аналізу підтвердили ефективність запропонованої методики, що сприяє оптимізації формування вокально-виконавської культури в майбутніх учителів музики і дає можливість екстраполювати набуті знання, навички, уміння в шкільну практику.

Ключові слова: майбутній вчитель музики, фахова підготовка, вокально-виконавська культура, вокальна компетентність, творчість.

Ван Цзяньшу. Формирование вокально-исполнительской культуры будущих учителей музыки в процессе профессиональной подготовки. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, Киев, 2013.

В диссертации раскрывается новый взгляд на проблему формирования вокально-исполнительской культуры будущих учителей музыки в процессе профессиональной подготовки. На основе анализа литературы по проблеме исследования и практического опыта определены: теоретико-методологическая основа данного феномена, содержание, специфика, функции, методы, принципы, педагогические подходы и авторское толкование понятия «вокально-исполнительская культура будущего учителя музыки», что обусловило выделение структурных компонентов (мотивационно-регулятивного, когнитивно-коммуникативного, творчески-деятельного) и педагогических условий их реализации. Учитывая современные условия жизни студенческой молодёжи в информационном обществе, особый акцент в процессе формирования вокально-исполнительской культуры сделан на принцип медиа-образования, на основании которого осуществлялось знакомство студентов с мультимедийными программами (VocalJam, KarMaker, GalaKar, Vanbasco's karaoke и др.). Благодаря их большой информационной наполненности повышается интерес к вокальному исполнительству и самообразованию. Впервые сформулировано и обосновано критерии, показатели, уровни сформованости вокально-исполнительской культуры будущих учителей музыки.

Разработана и введена в процесс вокальной подготовки в институтах искусств поэтапная методика формирования вокально-исполнительской культуры будущих учителей музыки, которая предусматривает моделирование

образовательных стратегий самореализации их вокального творчества. Результаты сравнительного анализа подтвердили эффективность данной методики, которая благодаря использованию функций, методов, принципов, педагогических подходов содействует оптимизации формирования вокально-исполнительской культуры у будущих учителей музыки и дает возможность экстраполировать приобретенные знания и навыки в школьную практику.

Ключевые слова: будущий учитель музыки, профессиональная подготовка, вокально-исполнительская культура, вокальная компетентность, творчество.

Wang Jianshu. Forming vocally performance cultures of future tormentors of music in the process of professional preparation. – On rights for a manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of pedagogical sciences, specialty 13.00.02 – theory and methodology of musical training. – The National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov, Kyiv, 2013.

In dissertation a new look opens up to the problem of forming vocally performance cultures of future tormentors of music in the process of professional preparation. On the basis of analysis of literature on issue of research and practical experience certainly: theoretical and methodological subsoil of process of forming of this phenomenon, maintenance, specific, functions, methods, principles, pedagogical approaches and author interpretation of concept «vocally performance culture of future music master», which stipulated the selection of structural components and pedagogical terms. Criteria, indexes, are first formulated and grounded, levels of pilchard vocally performance cultures of future music masters.

It is developed and inculcated in the process of vocal preparation in Institutes of arts stage-by-stage method of forming vocally performance cultures of future music which foresees opening of educational strategies of creative self-realization of vocal trade of students masters. The results of comparative analysis confirmed efficiency of the offered method which is instrumental in optimization of forming vocally performance cultures for future music masters and enables to extrapolate the purchased knowledges. skills, ability in school practice.

Keywords: future music master, professional preparation, vocally performance culture, vocal competence, creation.

НБ НПУ

100182574

скач

Підписано до друку 04.09.2013 р. Формат 60х84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Наклад 100 прим. Зам. № 416

Віддруковано з оригіналів

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26